

Яворська В.В., доктор географічних наук, професор кафедри економічної і соціальної географії та туризму

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, Одеса, Україна

E-mail: yavorskaya@onu.edu.ua

ФОРМУВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО ОБРАЗУ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ НА ПРИКЛАДІ ОДЕСЬКИХ КАТАКОМБ

Вивчення туристичного образу території визначається важливою роллю, яку грають уявлення та асоціації в територіальній організації туристичної діяльності. Уявлення про навколишній простір формуються в процесі надбання людиною життєвого досвіду і складають інформаційну базу для прийняття рішень. Туристичні образи міст, регіонів і країн багато в чому визначають їх привабливість, породжують бажання їх відвідати і врешті впливають на географію туристичних потоків. Тому так важливо цілеспрямовано формувати туристичний образ території і просувати його серед населення - потенційних туристів.

На сучасному етапі формування туристичного образу є актуальним для будь-якої території: яка тільки складається як туристський напрям або вже відомого центру туризму, що має значний або, навпаки, мізерний туристичним потенціал. Дана стаття підіймає питання формування туристичного образу території на прикладі Одеського регіону, який має всі необхідні ресурси для розвитку культурно-пізнавального, оздоровчого, ділового та деяких інших видів туризму, але займає поки скромні позиції на вітчизняному ринку подорожей. Одна з головних причин полягає у відсутності розтиражованого яскравого туристичного образу регіону, що підкреслює його унікальність і привабливість. Вивчення формування туристського образу Одеського регіону на прикладі одеських катакомб є важливою науковою задачею, рішення якої дозволить більш ефективно просунути образ не тільки Півдня України, але і країни в цілому.

Географічні уявлення про образ території змінювалися в міру пізнання земного простору - від однобічно-поверхневих в XIX в. до комплексного в XX в. Згодом об'єктами вивчення географії стали країнознавчі, художні та інші образи території. Однією з їх різновидів є туристичний образ території, якому властиві певні відмінні ознаки. Деякі з них стають очевидними при порівнянні туристичного образу країни зі країнознавчим. Останній дає цілісне уявлення про країну, відображає характерні і типологічні її риси, тоді як туристичний образ служить свого роду «візитівкою». У ньому наголошується на своєрідність території, її унікальні риси і об'єкти, що відповідає фрагментарному сприйняттю країни. Інша відмінність полягає в

тому, що туристичний образ повинен бути не тільки наочним і впізнаваним, а й розрекламованим. Він характеризується особливим динамізмом і може оновлюватися з урахуванням сезонності туристичної діяльності, в міру туристичного освоєння території або зміни потреб туристів. Однак усталений туристичний образ території, відчуває сильний вплив історичного досвіду використання простору, з великими труднощами піддається трансформації. В сучасних умовах гострої конкуренції на туристичному ринку наявність позитивного цілісного образу є неодмінною умовою освоєння території в туристичних цілях. Будучи особливим нематеріальним активом, привабливий образ регіону здатний принести значні вигоди завдяки залученню туристів, а також інвестицій в розвиток інфраструктури.

Так, в Одеському регіоні туристичний образ регіону можливо формувати на прикладі унікального територіального утворення – катакомб.

У 2016 році три об'єкти культурної спадщини в Одеській області занесені до Державного реєстру нерухомих пам'яток України. Це «Старовинна каменоломня Карантинної балки, 1811–1814 рр.», «Каменоломні Молдаванки, 1850-1880 рр.» і «Підземний хід Воронцовського палацу, 1826 р.».

«Ці три об'єкти ще в вересні 2015 року було рекомендовано на розгляд в Міністерстві культури України для включення до Державного Реєстру нерухомих об'єктів культурної спадщини по категорії місцевого значення як пам'ятки історії, архітектури та містобудування» Ухвалення цих об'єктів під охорону держави дозволить в подальшому ініціювати процедуру включення катакомб в основний список всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Каменоломня Карантинної балки, розташована на правому схилі балки під малоповерховою забудовою по вулиці Буніна, 7 на глибині 10-15 метрів, є найстарішою з відомих в Одесі.

Каменоломні Молдаванки розташовані під міськими кварталами в межах вулиць Розумовської, Комітетської, Степовий, Мельницької і Балковскою на глибині 15-25 метрів. Ця ділянка складається з більш ніж трьох десятків каменоломень, з'єднаних між собою в різний час, і є єдиним підземним лабіринтом.

Підземний хід Воронцовського палацу загальною протяжністю 140 м розташований на глибині 4 метри в районі Військової балки, під забудовою по Воронцовському провулку, 2 і починається невеликим колодязем в підлозі підвалу Воронцовського палацу. Підземний хід є найстарішим підземним виробленням.

Неймовірні враження від Одеських катакомб починаються як тільки спускаєшся під землю.

За підрахунками фахівців, довжина катакомб у межах міста Одеси – понад 500 кілометрів, все інше – ще 2000-2500 кілометрів. Тобто загальна цифра сягає не менше 3000 кілометрів. Це підраховано математично, адже не скрізь можна потрапити.

Туристський образ регіону є одним з компонентів загального образу регіону, зокрема для Одеси таким образом є катакомби. Очевидний зв'язок туристського образу регіону з природно–географічними, історико-культурним, соціально-економічним і політичним компонентами структурної моделі зовнішнього образу країни. Всі ці компоненти впливають один на одного в рамках макроструктурної моделі образу регіону.

Принцип територіальності (географічності) в образно-географічних дослідженнях туризму проявляється, зокрема, у виділенні просторових ядер формування туристичного образу території. З ними у туристів асоціюються певні події, природні процеси, характерна діяльність для регіону. Уявлення потенційних туристів про район відвідування можуть складатися під впливом образів інших територій, що сформувалися у них раніше, або на підставі порівняння з більш відомим районом. Одним з джерел отримання нових уявлень у потенційних туристів служать географічні карти. Вони дозволяють створити географічний образ території, дають уявлення про комфортність кліматичних умов, привабливості та різноманітності природного комплексу, транспортної доступності регіону і т.п. В результаті у кожного мандрівника складається свій туристський образ території.

